

Voorwoord

In ons dagelijks leven schieten we nogal eens langs elkaar heen. De Bibliotheek wordt meer en meer gebruikt als waardevolle ontmoetingsplek. Waar vroeger bij de Bibliotheek de nadruk vooral lag bij het uitlenen van boeken, dvd's en andere materialen verschuift dit steeds meer naar een toegankelijke plek waar je kennis tot je kan nemen, betrouwbare informatie vindt, een cursus doet, andere mensen ontmoet en jezelf verder ontwikkelt. Je kunt er bovendien gratis en voor niets binnenlopen om dat te doen. Kortom, een plek waar iedereen zich welkom voelt en waar voor iedereen iets te vinden is. De Bibliotheek als 'third place'. Dit is de plek naast je thuis en je werk waar je regelmatig komt. En dat terwijl er zo'n 10 jaar geleden nog aan de toekomst van de Bibliotheek werd getwijfeld.

De coronacrisis die zich in het begin van 2020 aandiende heeft niet alleen een ongekennde impact op onze samenleving maar ook de Bibliotheek wordt geraakt. Met ingang van 16 maart 2020 moesten alle bibliotheken hun deuren sluiten en hun activiteiten in de vestigingen afgelasten. Die waardevolle ontmoetingsplek waar iedereen welkom is, was er plots niet meer.

Met de sluiting van onze vestigingen moesten er in hoog tempo oplossingen komen om leden betekenisvolle diensten te blijven bieden. Die situatie vroeg om snel schakelen en een dosis creativiteit van al onze medewerkers. Daarin zijn zij zeker geslaagd en een compliment is op zijn plaats. Na een week waren de leesconsulenten al bezig lesprogramma's te digitaliseren en hadden ze intensief contact met de scholen om te kijken wat ze konden betekenen. Daarnaast werd de afhaalbieb opgetuigd en werden fysieke activiteiten waar mogelijk omgezet naar een digitaal alternatief. Daarbij is er steeds volop aandacht voor de organisatorische en de financiële consequenties van de crisis.

De Coronacrisis laat eens te meer zien dat de Bibliotheek echt een basisvoorziening is. Juist nu zijn we nodig om mensen te helpen: niet alleen bij het lenen van boeken, maar ook bijvoorbeeld bij het vinden van een nieuwe baan. Het is belangrijk dat we voor al onze leden bereikbaar zijn. Het virus is nog niet weg, en dus blijven onzekerheid en flexibiliteit voorlopig aan de orde van de dag. Dat zal de komende periode extra inzet vragen van de Bibliotheek maar het biedt ook kansen. Wij kunnen als bibliotheek nog beter onze meerwaarde laten zien!

Mw. F. Alting- Landa

(Voorzitter Raad van Toezicht Bibliotheek Oosterschelde)

Toelichting bij Jaarrapportage 2020

Het jaar 2020 onderscheidt zich van alle voorgaande jaren in het bestaan van onze organisatie. De impact van de Corona-pandemie op het openbaar bibliotheekwerk leidt tot onvergelykbare jaarcijfers als het gaat over lenen en bezoekers aan onze vestigingen. Maar tegelijkertijd zijn er nieuwe initiatieven tot stand gekomen en konden we op andere manieren toch van betekenis zijn voor onze leden en gebruikers. De rapportage over 2020 bevat dus uiteraard cijfermatige resultaten, maar schijnt vooral ook een licht op de alternatieve diensten waarmee we onze gebruikers wisten te bereiken.

A- EDUCATIEVE DIENSTVERLENING

De bibliotheek spant zich in om de taal- en leesontwikkeling van kinderen tussen 0 en 18 jaar te versterken. Daartoe hanteert zij een doorgaande lijn aan producten, aansluitend bij landelijke beleidslijnen.

0-4 BoekStart, BoekStart in de kinderopvang en Boekstartcoach

4-12 de Bibliotheek op school Primair onderwijs (dBOS PO)

12 jaar e.o. De Bibliotheek op school voortgezet onderwijs (dBOS VO)

De resultaten van ons beleid worden per schooljaar verantwoord. Het Jaarverslag over schooljaar 2019-2020 is te vinden op onze website

https://www.bibliotheekoosterschelde.nl/dam/Onderwijs/a4_jaarverslag_jeugd-2020-def.pdf

Alle gemeenten financieren in meer of mindere mate de programma's BoekStart en dBOS PO. De uitvoering van de overig programma's is lokaal verschillend.

Omdat er nog altijd veel zorg is over de teruglopende leesbereidheid en – vaardigheid onder Nederlandse scholieren streeft de Bibliotheek Oosterschelde ernaar om binnen 4 jaar te komen tot volledige dekking binnen de regio van de doorgaande lijn.

Nieuw in 2020:

Borsele:

- Samenwerking met GGD voor project Boekstartcoach succesvol opgestart

Goes:

- Uitbreiding de Bibliotheek op School (dBOS) met drie nieuwe basisscholen

Schouwen-Duiveland:

- Uitbreiding aantal samenwerking binnen de Bibliotheek op school met basisscholen van 4 naar 12
- Start samenwerking met 14 vestigingen van Kibeo kinderopvang met BoekStart in de Kinderopvang en een Voorleesconsulent
- Uitbreiding programma doelgroep 0-6-jarigen met Voorleesfeesten, extra BoekStartbijeenkomsten en de Boekfiets
- Start project 'Taalvisite' (voorlezers werken in taalarme gezinnen thuis aan leren lezen en voorlezen)

Alternatieve programma's in verband met Corona-maatregelen:

Het team leesconsulenten heeft actief en op een creatieve manier gezorgd voor alternatief (vaak digitaal) aanbod zodat ze de leerkrachten, ouders en kinderen konden blijven ondersteunen en stimuleren om te lezen met plezier.

Een greep uit het aanbod:

- Digitale nieuwsbrieven met tips voor ouders of leerkrachten voor online (voor)lezen en media-opvoeding tijdens de lockdown
- Diensten via social media o.a. 'De Biebdokter, eerste hulp bij leesproblemen', LIVE-voorleesmomenten, instructievideo's voor Online Bibliotheek.
- Lesprogramma's op afstand m.b.v. video's op YouTube, waaronder het project 'Op reis met de Bibliotheek *op school*'
- Een online schrijfwedstrijd voor de basisscholen met instructie van een jeugdboekenauteur
- "BOOKFLIX": een programma met hierin talloze introductiefilmpjes bij boeken uit het thema van de Kinderboekenweek, veel gebruikt op de scholen en gedeeld in het landelijk netwerk van bibliotheken.
- Digitale voorleessessies met de Boekfiets voor de vestigingen van Kinderopvang en ouders met kindjes thuis
- Digitale Kenniscafé's over mediagebruik en Masterclasses van 'De Schoolschrijver', voor leerkrachten en pedagogisch medewerkers.

B- INFORMATIE EN LEZEN

Onder deze beleidslijn valt alle werk dat in en vanuit de bibliotheekvestigingen, Bieb in de Buurtlocaties en afhaallocaties verricht wordt.

Normaliter vergelijken wij daarvoor de jaarcijfers voor wat betreft leden, collectie en uitleningen met voorgaande jaren, per gemeente en per bibliotheeklocatie (vestiging, leespunt, Bieb in de Buurt, Boek je Boek locatie of bibliobushalte). Ook geven we inzicht in bezoekersaantallen en deelnemers aan activiteiten. Dit jaar beperken wij die vergelijking tot een overzicht op hoofdlijnen.

Openstelling locaties in verband met Corona-maatregelen

In de maanden januari en februari vertoonden de gebruikscijfers een opgaande lijn. Deze positieve ontwikkeling werd ruw doorbroken door de gedwongen sluiting van onze locaties.

Op 18 maart kwam onze totale dienstverlening abrupt tot stilstand. De sluitingsperiode van de bibliotheeklocaties duurde tot 18 mei. Na de heropening moesten aanpassingen in het werkproces doorgevoerd worden. Gebouwen werden Corona-proof gemaakt. Een boetevrije periode gaf leners de kans om hun geleende boeken weer terug te brengen.

Van mei tot en met oktober kon de publieksdienstverlening, rekening houdend met de landelijke richtlijnen, redelijk functioneren. Na een aanscherping van de regels in oktober kwam het in november weer tot een gedwongen sluiting. Deze keer voor twee weken. Na een voorzichtige herstart met aangepaste openingstijden kwam het in december tot een derde lockdown. Door alle ervaringen van de voorgaande maanden kon vanaf 15 december de afhaalservice voor gereserveerde boeken onmiddellijk ingesteld worden.

De vestigingen zijn gedurende 13 weken geheel gesloten geweest (- 25 % ten opzichte van een normaal jaar) In 5 van deze weken was een afhaalservice actief. Door de beperkingen in uitleen en het niet kunnen organiseren van activiteiten sluit 2020 af met een financieel nadelig saldo van circa € 48.000,-. De uitleencijfers liggen ongeveer 30% onder het niveau van een "gewoon" jaar. Daar staat tegenover dat het gebruik van de digitale bibliotheek substantieel groeide. Landelijk steeg het aantal uitleningen van e-books met 44 %. Juist door het mooie aanbod van de digitale bibliotheek (inmiddels 35.000 titels groot) bleven onze ledenaantallen relatief stabiel (-2,3%).

Activiteiten zoals lezingen en dergelijke moesten worden geannuleerd. De Kinderboekenweekactiviteiten konden in aangepaste vorm wel succesvol worden uitgevoerd. Er werd een begin gemaakt met online programmering.

Nieuws over vestigingen:

Borsele:

- De dreigende sluiting van de bibliotheek 's-Gravenpolder leidde tot onrust onder de bevolking. Dorpsraad, Cultuurraad en andere belangengroepen spanden zich in om deze plannen af te wenden.

Goes:

- In januari werden twee nieuwe leespunten geopend in scholen in Wilhelminadorp en s Heer Hendrikskinderen
- De bibliotheek aan de locatie Oostwal is verkocht. In september zijn de voorbereidingen voor de verhuizing naar de nieuwe locatie aan de Kolveniershof in gang gezet.

Reimerswaal:

- Bieb in de Buurt Krabbendijke is vernieuwd. Met financiële steun van TerWeel en de Gemeente Reimerswaal is het interieur van Bieb in de Buurt aangepast aan de nieuwe inrichting van locatie Nieulande/ Ter Weel.
- De afhaallocatie in Waarde verhuisde in verband met de sluiting van de supermarkt naar de plaatselijk kapsalon.

Tholen:

- Met inzet van een extra subsidie van het Ministerie van OC en W ("Asscher-gelden") wordt het bibliotheekwerk op Tholen vernieuwd, zodat het weer aansluit bij de vijf functies uit de Wet op het stelsel van openbare bibliotheken (WSOB). Er is eens start gemaakt met de verbetering van de bibliotheekvestiging in Sint-Annaland. Bieb in de buurt locaties werden omgezet in afhaallocaties. In 2021 wordt dit project afgerond met de realisatie van een vestiging in de Brede School Tholen-stad.

C- MAATSCHAPPELIJKE BIBLIOTHEEK

De openbare bibliotheek levert een bijdrage aan sociale en digitale inclusie in onze maatschappij. Twee belangrijke taken die daaraan bijdragen worden hierna verder uitgewerkt.

1) Taalhuis, activiteiten gericht op bestrijden en voorkomen laaggeletterdheid bij volwassenen

De Bibliotheek Oosterschelde coördineert in opdracht van SWVO het Taalhuis binnen de regio Oosterschelde. Binnen dit project treedt de bibliotheek zelf op als locatie voor taal loketten, taalcafé's etc. Het laagdrempelige karakter van onze vestigingen en de verbinding met vele regionale partners en vrijwilligers maken deze diensten succesvol.

2) Cursussen en ondersteuning bij ontwikkelen basisvaardigheden

De Koninklijke Bibliotheek heeft, als regisseur van het bibliotheekstelsel, overeenkomsten gesloten met landelijke partners zoals de Belastingdienst, UWV etc. Uitgangspunt daarbij is dat lokale bibliotheken netwerken vormen met andere partijen en in zo'n samenwerking mensen binnen hun werkgebied kunnen doorverwijzen naar intermediairs t.a.v. het gebruik van digitale overheidsloketten. Zo geeft Bibliotheek Oosterschelde basale trainingen in het gebruik van digitale voorzieningen, zodat mensen zelfredzaam worden bij gebruik van de digitale overheid en andere diensten. Informele netwerkbijeenkomsten voor werkzoekenden (Walk & Talk) bieden mensen contact met lotgenoten en inspiratie om een plek op de arbeidsmarkt te (her)vinden.

Alternatieve aanpak in verband met Corona-maatregelen

In 2020 zijn veel fysieke activiteiten stilgelegd. De taalhuisloketten zijn altijd bereikbaar gebleven hetzij fysiek, hetzij digitaal of telefonisch/ what's app. Er heeft een grote digitaliseringsslag plaatsgevonden in het aanbod van activiteiten. Een voorbeeld hiervan zijn de start van onlinetaalcafé 's wekelijkse taalopdrachten op de nieuw ontwikkelde facebookpagina en videobel afspraken met taalvragers. Zeker voor de doelgroep laagtaalvaardigen/laag digitaal vaardigen blijkt een digitaal aanbod niet altijd geschikt. Daarom is tussen de lock-downs door geprobeerd om waar mogelijk weer fysieke activiteiten op te zetten. Hier is vooral ingezet op spreiding van de activiteiten en organiseren van b.v. taalcafés op meerdere locaties.

Een andere complicerende factor bij de omzetting naar digitale activiteiten (of waar mogelijk aangepaste fysieke vormen) is het feit dat voor alle informele activiteiten gewerkt wordt met vrijwilligers. De huidige groep vrijwilligers bestaat voor 80% uit mensen die behoren tot de kwetsbare en risicogroepen. Daarnaast is zeker 70% van deze groep niet capabel of bereid tot het overschakelen op digitale vormen van activiteiten op het gebied van Taal. Dit geldt voor zowel vrijwilligers van de Bibliotheek als vrijwilligers bij partnerorganisaties.

Door in te zetten op onlinetraining voor taalvrijwilligers wordt in 2021 geprobeerd een groep jongere en digitaal vaardige vrijwilligers te werven.